

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ได้กำหนดการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถและพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2556, หน้า 3, 6) ดังนั้น จุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษาจึงจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก จัดกระบวนการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนเห็นแบบอย่างที่ดี ได้ฝึกการคิด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย ตรงตามความต้องการ พัฒนาการคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548, หน้า 1, 5)

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เป็นการสร้างฐานรากของชีวิต (Foundation/Building Block) เป็นการลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในสังคม เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาด้านสมองและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดในชีวิต และเป็นช่วงวัยที่ต้องการปลูกฝังบ่มเพาะเป็นพิเศษ รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งรัดเพื่อให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนารอบด้านตามวัยอย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่อง (สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้, 2556, หน้า 5) โดยการดำเนินการของครูในการดูแลความประพฤติปฏิบัติของเด็กบนพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก เนื้อหาสาระทางการศึกษาปฐมวัย สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย การสร้างความสัมพันธ์ การวางแผน และการบริหารจัดการในห้องเรียนที่เหมาะสมกับเด็ก 3-6 ปี ผ่านกิจกรรมในลักษณะต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็ก

ได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามวัยที่สมดุลทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อันจะนำไปสู่ความสามารถในการดำรงชีวิต และการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นได้ต่อไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554, หน้า 118-119)

การจัดประสบการณ์และพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในยุคที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ในการคิดแก้ปัญหา และรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันมากขึ้น การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงเป็นหัวใจสำคัญของการเล่นของเด็กวัยนี้ เพราะในช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีความคิดจินตนาการสูงและศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา หากเด็กได้รับการจัดประสบการณ์ หรือกิจกรรมที่เหมาะสมต่อเนื่องตามลำดับ นับว่าเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่อมาจนถึงวัยผู้ใหญ่ ซึ่งช่วงเวลาพัฒนาการด้านนี้มีความสอดคล้องกับพัฒนาการด้านอื่นๆ ของเด็ก (เขาวพา เดชะคุปต์, 2542, หน้า 86) เพราะว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางความคิดที่มีความสำคัญต่อเด็กทำให้เด็กสามารถสร้างความคิด สร้างจินตนาการ ไม่จนต่อสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมกำหนดไว้ ความคิดสร้างสรรค์คือพลังทางความคิดที่เด็กๆ ทุกคนมีมาแต่กำเนิดหากได้รับการกระตุ้น การพัฒนาพลังแห่งการสร้างสรรค์จะทำให้เด็กเป็นคนมีอิสระทางความคิดมีความคิดที่ฉีกกรอบ และสามารถหาหนทางในการที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้เสมอ ดังนั้นการสอนความคิดสร้างสรรค์และการฝึกฝนให้เด็กสามารถคิดอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นคุณภาพในตัวเด็กให้มั่นใจในตนเอง และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2550, หน้า 9) รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์และเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมความก้าวหน้าของประเทศชาติ ประเทศใดก็ตามที่สามารถแสวงหา พัฒนา และดึงศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของคนในประเทศชาติออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากเท่าใดก็ยิ่งมีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากขึ้นเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากประเทศพัฒนาทั้งหลาย ซึ่งจัดเป็นประเทศผู้นำของโลกทั้งนี้เพราะประเทศดังกล่าวมีประชากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ ประชาชนกล้าคิด กล้าใช้จินตนาการ สามารถสร้างสรรค์ผลงานแปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์เอื้ออำนวยความสะดวกสบายเหมาะสมกับสถานการณ์ (อารี พันธุ์ณี, 2546, หน้า 1) จึงควรจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อที่จะนำไปสู่ความสามารถในการดำรงชีวิต และการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

นอกจากนี้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะทักษะทางสังคมเป็นพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคม จากความรู้สึกรู้จักผูกพันใกล้ชิดภายในครอบครัวที่พึ่งพาตนเองได้ และการปรับตัวเข้ากับคนอื่น (สิริมา ภิญาญอนันตพงษ์, 2550, หน้า 1) และทักษะทางสังคม (Social Skills) ของเด็กปฐมวัย เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากทักษะทางสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวในโรงเรียนจะมีผลต่อความสามารถในการเรียนและการมีส่วนร่วมในการเรียน (Ladd, 2000, p. 61) โดยเด็กเรียนรู้สังคมจากผู้ใหญ่ใกล้เคียง จากพ่อแม่ การมีความสัมพันธ์กับคนอื่นทำให้เด็กเรียนรู้ความร่วมมือ การปฏิเสธ การรับ การแบ่งปัน การสื่อสาร เมื่ออายุ 5 ขวบ จะเป็นวัยที่พร้อมเล่นกับเพื่อน มีสังคมภายในกลุ่ม ทักษะทางสังคมของเด็กส่วนใหญ่พัฒนามาจากการเรียนรู้ในขณะที่เล่นกับเพื่อน การเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลทำให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางสังคมได้มากเนื่องจากเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับครู เพื่อนนักเรียนและบุคคลในโรงเรียน (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551, หน้า 128) จึงควรจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

รูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นแบบแผนการดำเนินการสอนที่ได้รับการจัดเป็นระบบอย่างสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎี/หลักการเรียนรู้ หรือการสอนที่รูปแบบนั้นยึดถือ และได้รับการพิสูจน์ ทดสอบว่ามีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะอันจะนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายเฉพาะที่รูปแบบนั้นกำหนด ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแบบแผนหรือแบบอย่างในการจัดและดำเนินการสอนอื่นๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเช่นเดียวกัน (ทิตินา แคมมณี และคณะ, 2550, หน้า 47) และรูปแบบการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัยมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งเป็นการนำแนวคิดจากนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์ การเลือกมาใช้ขึ้นอยู่กับความเชื่อของครู และสถานศึกษาว่าเหมาะสมกับบริบทของตน (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551, หน้า 55) ทั้งนี้เพราะว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์เป็นรายละเอียดของวิธีการจัดประสบการณ์หรือวิธีดำเนินการสอนอย่างเป็นขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ รูปแบบการจัดประสบการณ์แต่ละรูปแบบจะมีความสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีที่เป็นความเชื่อพื้นฐานของผู้พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ ความเชื่อดังกล่าวมีบทบาทในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กระบวนการจัดประสบการณ์ บทบาทครู และบทบาทเด็กทำให้การจัดประสบการณ์มีลักษณะ

ที่แตกต่างกันหรืออาจเหมือนกันในบางส่วนถ้ารูปแบบนั้นมาจากแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานร่วมกัน (พัชรี พลโยธิน, 2549, หน้า 4-27) ครูผู้สอนควรมีการพัฒนาารูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางสังคม ความสามารถในการดำรงชีวิต และการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

แนวคิดเรกจิโอ เอมิเลีย (Reggio Emilia) เป็นแนวคิดที่มีความเชื่อว่าเด็กแต่ละคนมีความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ตั้งแต่วินาทีแรกที่กำลังกำเนิดมา เด็กมีวิถีของการเรียนรู้เป็นไปตามระยะของพัฒนาการในแต่ละวัย เด็กแต่ละคนจะเต็มไปด้วยพลังความปรารถนาที่จะเติบโต และงอกงาม ความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น ความสามารถในการแสดง ออกถึงความต้องการที่จะสัมพันธ์ และสื่อสารกับผู้อื่นด้วยการแสดงออกทางแววตา สีหน้า อากัปกริยา การจับต้องสัมผัส ฯลฯ โรงเรียนเป็นสถานที่บูรณาการสิ่งมีชีวิตที่หลากหลายด้วยการใช้ชีวิตและมีสัมพันธ์ภาพร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก ครูและเด็กเรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกัน ให้ความสำคัญของการเรียนรู้ มากกว่าการสอน ซึ่งมีหลักการจัดประสบการณ์ คือเด็กเรียนรู้อย่างลุ่มลึกผ่านโครงการ ครูส่งเสริมสนับสนุนให้จินตนาการของเด็กและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้ปรากฏออกมาและสื่อออกมาด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครูมีการบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ในระหว่างการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกผ่านโครงการ ใช้ศิลปะเป็นแนวทางสำคัญที่เด็กสามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นรับรู้ความคิดของตน มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของเด็ก (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พิทักษ์สินสุข, 2543, หน้า 6-16) ซึ่งมีการนำแนวคิดเรกจิโอ เอมิเลีย มาจัดประสบการณ์ ที่เป็น การส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิด สร้างสรรค์ผลงานตามความคิดและความสนใจของเด็ก โดยเด็กเป็นผู้คิดหัวข้อโครงการที่ต้องการเรียนด้วยตัวเอง ซึ่งข้อดี คือ การจัดกลุ่มเด็กเป็นกลุ่มเล็ก จะช่วยเด็กในการเรียนรู้สังคมเพิ่มขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สังเกตการทำงานร่วมกัน เกิดการยอมรับ สร้างความอดทน ทำให้เกิดพัฒนาการด้านสังคม นอกจากนี้ การใช้งานศิลปะเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของเด็กออกมาเป็นรูปธรรม ยังช่วยขยายความคิดของเด็กให้กว้างออกไปด้วย ทำให้เด็กรู้จักการสังเกตสิ่งต่างๆ ในแง่มิติสัมพันธ์ ผูกสายตา การมอง การใช้กล้ามเนื้อ สร้างความรักความชอบในงานศิลปะให้กับเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551, หน้า 55, 182) ดังงานวิจัยของ สุจิตตรา สุดขารี (2554, หน้า 3) ที่ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดเรกจิโอ เอมิเลีย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

พบว่า การจัดกิจกรรมที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมศิลปะตามแนวคิด เรกจิโอ เอมีเลีย ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.53/82.43 ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมที่เน้นความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย มีค่าเท่ากับ 0.7546 คือ เด็กปฐมวัยมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ร้อยละ 75.46 เด็กปฐมวัยมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นต้น

นอกจากนี้แนวคิดพหุสัมผัส (Multi-sensory Approach) เป็นแนวคิดที่เน้นการเรียนรู้จากประสาทสัมผัสหลายด้าน ได้แก่ ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย สัมผัส และการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อทำให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้หลายแง่มุม เมื่อประสาทสัมผัสส่วนต่างๆ ได้ทำกิจกรรมสมองก็ทำงานประสานกับระบบประสาทหลายส่วน ซึ่งส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้นช่วยให้เด็กเพิ่มช่องทางการรับข้อมูลได้มากขึ้นและช่วยให้เด็กนำข้อมูลไปใช้ในโอกาสอื่นจนทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร (จรัสลักษณ์ จีรวินบูลย์, 2545, หน้า 6; ดิลก ดิลกานนท์, 2534, หน้า 4 และ Mackay, 2006, pp. 70-71) และยังเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะพัฒนาการคิดให้กับเด็ก เป็นการสร้างความคิดสร้างสรรค์ สำหรับการจัดประสบการณ์การคิด สำหรับเด็กปฐมวัยสามารถทำโดยใช้เทคนิคการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดพหุสัมผัสได้ ได้แก่ เล่นเกมการล่าสัตว์ที่แสดงในรูปภาพและพูดคำ การสัมผัสและคาดเดาวัตถุที่อยู่ในถุงเป็นอะไร เพลงสอนให้แตะส่วนต่างๆ ของร่างกาย การสอนการวาดภาพสีจากถาดนิ้วมือ และครูที่จัดประสบการณ์ตามแนวคิดพหุสัมผัสจะใช้เวลาเล่นและกิจกรรมที่จะสอนต้องคิดค้นหาสิ่งที่เด็กชอบทำมากที่สุดมาใช้ในการสอนเด็กให้มีความคิดสร้างสรรค์ และเพลิดเพลินไปกับการเรียนรู้ที่หลากหลายและจดจำสิ่งที่ดีของเด็ก (Sharon Dominica, 2012, p. 8) ดังงานวิจัยของ อัมรา พรหมสาขา ณ สกลนคร (2553, หน้า 3) ที่ได้พัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์โดยใช้พหุสัมผัสเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมสร้างสรรค์โดยใช้พหุสัมผัส เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.15/83.33 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6791 คือ นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6791 คิดเป็นร้อยละ 67.91 และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์โดยใช้พหุสัมผัสสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์โดยใช้พหุสัมผัสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นต้น

จากความสำคัญและผลงานการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประยุกต์ใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย (Reggio Emilia) และแนวคิดพหุสัมผัส (Multi-Sensory Approach) เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เพราะเป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของเด็กปฐมวัย และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาและดึงศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากเท่าที่จะทำได้ รวมทั้งทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นทักษะทางสังคมที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมผ่านการจัดประสบการณ์ที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมผัส อันส่งผลให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาศักยภาพพื้นฐานจำเป็นต่อการเรียนรู้และมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข อีกทั้งยังเป็นประโยชน์สำหรับครูปฐมวัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมให้สอดคล้องกับบริบทในการจัดการศึกษาปฐมวัยของแต่ละแห่ง และเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สนใจในการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยหรือกลุ่มเป้าหมายอื่นต่อไป

คำถามของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมผัส ในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดคำถามของการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมผัส มีองค์ประกอบอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
2. ผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมผัส เป็นอย่างไรในประเด็นต่อไปนี้

2.1 ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจำแนกตามช่วงเวลาของการวัดความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน (ก่อนจัดประสบการณ์ ระหว่างจัดประสบการณ์ หลังจัดประสบการณ์ และติดตามผลการจัดประสบการณ์) เป็นอย่างไร

2.2 ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจำแนกตามช่วงเวลาของการวัดทักษะทางสังคมที่แตกต่างกัน (ก่อนจัดประสบการณ์ ระหว่างจัดประสบการณ์ หลังจัดประสบการณ์ และติดตามผลการจัดประสบการณ์) เป็นอย่างไร

2.3 ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำแนกตามช่วงเวลาการวัดความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน (ก่อนจัดประสบการณ์ ระหว่างจัดประสบการณ์ หลังจัดประสบการณ์ และติดตามผลการจัดประสบการณ์) แตกต่างหรือไม่ อย่างไร

2.4 ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำแนกตามช่วงเวลาการวัดทักษะทางสังคมที่แตกต่างกัน (ก่อนจัดประสบการณ์ ระหว่างจัดประสบการณ์ หลังจัดประสบการณ์ และติดตามผลการจัดประสบการณ์) แตกต่างหรือไม่ อย่างไร

3. ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น อยู่ในระดับใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ ดังนี้

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ระหว่างช่วงเวลาการวัดความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน (ก่อนจัดประสบการณ์ ระหว่างจัดประสบการณ์ หลังจัดประสบการณ์ และติดตามผลการจัดประสบการณ์)

2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ระหว่างช่วงเวลาการวัดทักษะทางสังคมที่แตกต่างกัน (ก่อนจัดประสบการณ์ ระหว่างจัดประสบการณ์ หลังจัดประสบการณ์ และติดตามผลการจัดประสบการณ์)

2.3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำแนกตามช่วงเวลาของการวัดความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน (ก่อนจัดประสบการณ์ ระหว่างจัดประสบการณ์ หลังจัดประสบการณ์ และติดตามผลการจัดประสบการณ์)

2.4 เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำแนกตามช่วงเวลาของการวัดทักษะทางสังคมที่แตกต่างกัน (ก่อนจัดประสบการณ์ ระหว่างจัดประสบการณ์ หลังจัดประสบการณ์ และติดตามผลการจัดประสบการณ์)

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์

สมมติฐานของการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. ช่วงเวลาการวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ต่างกัน (ก่อนจัดประสบการณ์ ระหว่างจัดประสบการณ์ หลังจัดประสบการณ์ และติดตามผลการจัดประสบการณ์) ส่งผลให้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แตกต่างกัน

2. ช่วงเวลาการวัดทักษะทางสังคมที่ต่างกัน (ก่อนจัดประสบการณ์ ระหว่างจัดประสบการณ์ หลังจัดประสบการณ์ และติดตามผลการจัดประสบการณ์) ส่งผลให้ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แตกต่างกัน

3. ช่วงเวลาการวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ต่างกัน (ก่อนจัดประสบการณ์ ระหว่างจัดประสบการณ์ หลังจัดประสบการณ์ และติดตามผลการจัดประสบการณ์) ส่งผลให้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกัน

4. ช่วงเวลาการวัดทักษะทางสังคมที่ต่างกัน (ก่อนจัดประสบการณ์ ระหว่างจัดประสบการณ์ หลังจัดประสบการณ์ และติดตามผลการจัดประสบการณ์) ส่งผลให้ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกัน

5. เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก

ความสำคัญของการวิจัย

การพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ ในครั้งนี้ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

1. ได้รูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ ที่สามารถใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม

2. เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม อันส่งผลให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาศักยภาพพื้นฐานจำเป็นต่อการเรียนรู้และมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

3. เป็นประโยชน์สำหรับครูปฐมวัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมให้สอดคล้องกับบริบทในการจัดการศึกษาปฐมวัยของแต่ละแห่ง

4. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สนใจในการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์ เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัยหรือกลุ่มเป้าหมายอื่นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการจัดประสบการณ์ ซึ่งจำแนกเป็น

2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ และ 2) การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบปกติ

1.2 ตัวแปรตาม คือ 1) ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) 2) ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย พฤติกรรมการสื่อสาร (Communication) พฤติกรรมความร่วมมือ (Cooperation) พฤติกรรมการแบ่งปัน (Sharing) และ 3) ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยต่อการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยที่กำลังเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนสังกัดศูนย์อำนวยการเครือข่ายไพณีสมาคคี อำเภอไพณีนากแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากลนคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลไพณีนากแก้ว โรงเรียนบ้านไพณีนากแก้ว โรงเรียนบ้านปงสหราษฎร์บำรุง โรงเรียนบ้านนาตง โรงเรียนบ้านป่าผาง โรงเรียนบ้านวังปลาเชื่อม โรงเรียนบ้านนาจาน โรงเรียนบ้านเชียงสือ และโรงเรียนบ้านโนนกง จำนวน 250 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง คือ เด็กปฐมวัยที่กำลังเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านโนนกง สังกัดศูนย์อำนวยการเครือข่ายโพนสามัคคี อำเภอโพนนาแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพราะเด็กมีพัฒนาการใกล้เคียงกันและผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เป็นกลุ่มทดลอง และเด็กปฐมวัยที่กำลังเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านเชียงสือ สังกัดศูนย์อำนวยการเครือข่ายโพนสามัคคี อำเภอโพนนาแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพราะเด็กมีพัฒนาการใกล้เคียงกัน และผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เป็นกลุ่มควบคุม

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมโดยบูรณาการเข้าในสาระการเรียนรู้ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก บุคคล และสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ ดอกไม้ ผีเสื้อ ธรรมชาติน่ารู้ สัตว์เลี้ยง รูปเรขาคณิต และคณิตคิดสนุก

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาการศึกษาวิจัย

ระยะเวลาของการวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ และรูปแบบปกติ โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์ด้วยตนเอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์ จำนวน 12 สัปดาห์ๆ ละ 5 วันๆ ละ 1 ชั่วโมง รวมเป็น 5 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ รวมเป็นเวลา 60 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเพื่อนำสู่การกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

1. **สาระสำคัญของรูปแบบ (Model)** รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิด ที่บุคคลใช้ในการสืบเสาะหาคำตอบความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย อาจสร้างขึ้นจากความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎี และหลักการต่างๆ ได้ โดยผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐานโดยการศึกษา ค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดในการพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็นรากฐาน สำคัญและการศึกษาค้นคว้ามากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นมาก่อนแล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ หรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือทำการศึกษาองค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรแต่ละตัวแล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญประกอบกันขึ้น เป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ (ทิตนา แคมมณี, 2553, หน้า 218; บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 2)

2. **สาระสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย** รูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นรายละเอียดของวิธีการจัดประสบการณ์หรือวิธีดำเนินการสอน อย่างเป็นขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ รูปแบบการจัดประสบการณ์ แต่ละรูปแบบจะมีความสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีที่เป็นความเชื่อพื้นฐานของผู้พัฒนารูปแบบ การจัดประสบการณ์ ความเชื่อดังกล่าวมีบทบาทในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กระบวนการ จัดประสบการณ์ บทบาทครู และบทบาทเด็กทำให้การจัดประสบการณ์มีลักษณะ ที่แตกต่างกันหรืออาจเหมือนกันในบางส่วนถ้ารูปแบบนั้นมาจากแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน ร่วมกัน รูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีหลากหลายรูปแบบโดยพัฒนา จากแนวคิดมาใช้จัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัย เช่น การเรียนการสอนแบบเรกจิโอ เอมีเลีย ที่เชื่อว่าเด็กมีศักยภาพและความสามารถในตัวเองมาตั้งแต่เกิด ในการจัดประสบการณ์ จึงส่งเสริมและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ตอบสนองต่อศักยภาพเด็กอย่างเหมาะสม มุ่งให้เกิด การเรียนรู้อย่างลุ่มลึกผ่านโครงการและใช้ศิลปะในการสื่อความหมาย ช่วยเด็กในการเรียนรู้ สังคมเพิ่มขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สังเกตการทำงานร่วมกัน เกิดการยอมรับ สร้างความอดทน ทำให้เกิดพัฒนาการด้านสังคม (พัชรี ผลโยธิน, 2549, หน้า 4-27; กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551, หน้า 55)

3. **สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546** ซึ่งหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดหลักการ จำนวน 5 ข้อ กำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ จำนวน 12 ข้อ กำหนดคุณลักษณะตามวัย

ที่สำคัญของเด็ก ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ พัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการด้านสติปัญญา กำหนดระยะเวลาเรียน กำหนดสาระการเรียนรู้ ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ได้แก่ เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคล และสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก กำหนดประสบการณ์สำคัญที่เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็ก ได้แก่ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริม พัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และกำหนดการประเมิน พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือ เป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้ มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณา ปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็ก แต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตรต่อไป (สำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา, 2546, หน้า 26-37)

4. สาระสำคัญของแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย (Reggio Emilia) มีความเชื่อว่า เด็กแต่ละคนมีความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ตั้งแต่วินาทีแรกที่เกิดมา เด็กมีวิถี ของการเรียนรู้เป็นไปตามระยะของพัฒนาการในแต่ละวัย เด็กแต่ละคนจะเติบโตด้วยพลัง ความปรารถนาที่จะเติบโต และงอกงาม ความอยากรู้อยากเห็น ความสามารถในการ แสดงออกถึงความต้องการที่จะสัมพันธ์ และสื่อสารกับผู้อื่นด้วยการแสดงออกทางแวตาสี หน้า อากัปกริยา การจับต้องสัมผัส ฯลฯ โรงเรียนเป็นสถานที่บูรณาการสิ่งมีชีวิต ที่หลากหลายด้วยการใช้ชีวิตและมีสัมพันธ์ภาพร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก ครูและเด็ก เรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกัน ให้ความสำคัญของการเรียนรู้ มากกว่าการสอน (ลูจิงดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พิทักษ์สินสุข, 2543, หน้า 5)

5. สาระสำคัญของแนวคิดพหุสัมผัส (Multi-sensory Approach) เป็นแนวคิด ที่เน้นการเรียนรู้จากประสาทสัมผัสหลายด้าน ได้แก่ ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกายสัมผัส และการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อทำให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้หลายแง่มุม เมื่อประสาทสัมผัสส่วนต่างๆ ได้ทำกิจกรรมสมองก็ทำงานประสานกับระบบประสาท หลายส่วน ซึ่งส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้นช่วยให้เด็กเพิ่มช่องทางการรับข้อมูลได้ มากขึ้นและช่วยให้เด็กนำข้อมูลไปใช้ในโอกาสอื่นจนทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร (จรัลลักษณ์ จีรวินบูลย์, 2545, หน้า 6; ดิลก ดิลกานนท์, 2534, หน้า 4; Mackay, 2006, pp. 70-71)

6. สาระสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมอง กระบวนการทางปัญญาในระดับสูงที่ใช้กระบวนการทางความคิดหลายๆ อย่างมารวมกันเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือแก้ปัญหาที่มีให้ดีขึ้นเป็นการคิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง ประกอบด้วย ความคิด ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ หลักการในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดตามและให้ความสนใจต่อคำถามที่แปลกใหม่ ตั้งใจฟังและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลกใหม่ของผู้เรียนด้วยใจเป็นกลาง กระตุ้นหรือรับต่อคำถามที่แปลกใหม่ของผู้เรียนด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวาหรือชี้แนะให้ผู้เรียนหาคำตอบจากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเอง แสดงและเน้นให้ผู้เรียนเห็นความคิดของเขามีคุณค่าและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจที่จะคิดต่อไปกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา Guilford, Torrance ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงจิตวิเคราะห์ โดย Freud and Kris ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงมนุษยนิยม ทฤษฎี AUTA (Awareness Understanding Techniques Actualization) และทฤษฎีของ Taylor Theory (อารี รังสินนท์, 2532, หน้า 498; ทองคุณ หงส์พันธ์, 2534, หน้า 53-54; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2545, หน้า 3-4; อุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์ (โพธิสุข), 2545, หน้า 50; สุรางค์ โค้วตระกูล, 2545, หน้า 143; อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 155; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546, หน้า 170; สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2550, หน้า 9; Torrance, 1962, p. 16; Guilford, 1967, p. 61; Hurlock, 1972, p. 319; Jersild, 1972, pp. 153-158 และ Jellen and Urban, 1986, p. 141)

7. สาระสำคัญของทักษะทางสังคมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ทักษะทางสังคมเป็นความสามารถในการแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับได้ ความสามารถในการสื่อความกับบุคคลอื่นโดยผู้ที่มีทักษะทางสังคมสูงจะสื่อความได้ดีและชัดเจน ส่วนผู้ที่มีทักษะทางสังคมต่ำจะสื่อความไม่ดีและไม่ชัดเจน พฤติกรรมที่แสดงออกนั้นจะต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญเพราะหากเด็กได้รับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมทำให้เด็กสามารถปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมทางสังคมในอนาคต ในเด็กปฐมวัย

การเล่นเป็นทางหนึ่งของการเรียนรู้ศิลปะทางสังคมของเด็ก เด็กเรียนรู้สังคมจากผู้ใหญ่ ใกล้เคียง จากพ่อแม่ การมีความสัมพันธ์กับคนอื่นทำให้เด็กเรียนรู้ความร่วมมือ การปฏิเสธ การรับ การแบ่งปัน การสื่อสาร และการแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพ เด็กเริ่มมีความสามารถในการจำแนกความรู้สึก ความแตกต่างของตนเองกับผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกครอบครัว เล่นร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักให้ รู้จักรับ รู้จักรอคอยและการแบ่งปัน ดังนั้นการเป็นตัวอย่างและให้พลังใจกับเด็กจะเป็นวิธีการพัฒนาทักษะทางสังคมที่ดีให้กับเด็ก (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2548, หน้า 82; นันทิยา น้อยจันทร์, 2548, หน้า 54; ปัทมา บันเทิงจิต, 2548, หน้า 20; สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2550, หน้า 1; กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551, หน้า 126; ศิริบังอร เศรษฐบุปผา, 2548, หน้า 9; ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย, 2552, หน้า 98; ดารณี อุทัยรัตน์กิจ, 2545, หน้า 29-33; จันท์เพ็ญ สุภาพผล, 2535, หน้า 57-58; หรรษา นิลวิเชียร, 2535, หน้า 54; รัชดาภรณ์ อินทะนิน, 2544, บทนำ; Broman, 1982, p. 65 และ Seefeldt, 1990, p. 264)

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยนำมาจัดทำกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิตยสารศัพท์เฉพาะ

ในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมผัส ผู้วิจัยได้ กำหนดนิตยสารศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย หมายถึง แนวคิดที่เชื่อว่าเด็กแต่ละคน มีความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ตั้งแต่วินาทีแรกที่เกิดมา เด็กมีวิถีของการเรียนรู้ เป็นไปตามระยะของพัฒนาการในแต่ละวัย เด็กแต่ละคนจะเต็มไปด้วยพลังความปรารถนา ที่จะเติบโต และงอกงาม ความอยากรู้อยากเห็น ความสามารถในการแสดงออกถึง ความต้องการที่จะสัมพันธ์ และสื่อสารกับผู้อื่นด้วยการแสดงออกทางแววตา สีหน้า อากัปกริยา การจับต้องสัมผัส ฯลฯ โรงเรียนเป็นสถานที่บูรณาการสิ่งมีชีวิตที่หลากหลาย ด้วยการมีชีวิตและมีสัมพันธ์ภาพร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก ครูและเด็กเรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกัน ให้ความสำคัญของการเรียนรู้ มากกว่าการสอน

2. แนวคิดพหุสัมผัส หมายถึง เป็นแนวคิดที่ใช้ในการเรียนการสอนที่เน้น ให้นักเรียนมีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสหลายๆ ทาง ได้แก่ ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกายสัมผัส และทางการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อในร่างกายด้วยการให้เด็กได้จับต้องเคลื่อนไหว การเห็นอย่างเป็นรูปธรรม สัมผัส สี ขนาด มิติ รูปร่าง เสียง สัมผัส ชิมรส ได้กลิ่น ได้มีโอกาส จำแนก แยกแยะ จัดกลุ่ม โดยใช้กิจกรรมการเล่น เกม ร้องเพลง แสดงท่าทาง ประกอบเพลง การวาดภาพ และการทดลองด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจ ความจำ ความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม

3. การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมผัส หมายถึง การสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคม ของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมผัส โดยผ่านกระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นขั้นตอนที่ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสารและบุคคลเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์

3.2 การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นขั้นที่นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและบุคคลมาสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์ สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ ตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปศึกษานำร่องกับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3.3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นขั้นที่นำรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ผ่านการศึกษานำร่องและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงตามแบบแผนการทดลองที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ที่สามารถเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

3.4 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นขั้นที่ตรวจสอบผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์จนทำให้ได้รูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ ฉบับสมบูรณ์

4. รูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ หมายถึง รูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ใช้จัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่มีองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย 7 ประการ ได้แก่

4.1 ความสำคัญและความเป็นมาของรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นส่วนที่กล่าวถึงความเป็นมา ความสำคัญในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมในเด็กปฐมวัยและแนวคิดที่ใช้ในการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์

4.2 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นการกล่าวถึงรายละเอียดของทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานที่นำมาสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์

4.3 หลักการของรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นส่วนที่ได้มาจากการวิเคราะห์หลักการของแนวคิดพื้นฐานที่นำมาใช้สร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย และหลักการของรูปแบบการจัดประสบการณ์เป็นส่วนที่นำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดประสบการณ์ และการวัดและประเมินผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์

4.4 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์

4.5 สารการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุถึงหน่วยการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมโดยบูรณาการเข้าในสารการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ดอกไม้ ผีเสื้อ ธรรมชาติน่ารู้ สัตว์เลี้ยง รูปเรขาคณิต และคณิตคิดสนุก

4.6 กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ ที่ได้มาจากแนวคิดพื้นฐานที่นำมาสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (5P) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparations) เป็นขั้นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนโดยกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสหลายด้าน ได้แก่ ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกายสัมผัส และทางการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อร่างกายด้วยการให้เด็กได้จับต้อง เคลื่อนไหว การเห็นอย่างเป็นรูปธรรม สังเกตสี ขนาด มิติ รูปร่าง เสียง สัมผัส ชิมรส ได้กลิ่น ได้มีโอกาส จำแนก แยกแยะ จัดกลุ่ม โดยใช้กิจกรรมการเล่น เกม ร้องเพลง แสดงท่าทางประกอบเพลง และการเตรียมการของครู แม้เด็กจะถูกกระตุ้นให้คิดหัวข้อโครงการ แต่ครูก็ควรเตรียมสื่ออุปกรณ์สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานของเด็ก เตรียมคำถาม เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดหัวข้อโครงการ เตรียมหัวข้อโครงการที่คาดว่าเด็กจะสนใจทั้งระยะสั้น และระยะยาวสำหรับให้เด็กเลือกที่จะเรียนอะไร

ขั้นที่ 2 ขั้นกำหนดโครงการ (Project) เป็นขั้นที่ทำหาความต้องการเด็กด้วยการนำเสนอสถานการณ์ ปัญหา รูปภาพ คำถาม หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ให้เด็กได้มีการสัมผัส การชิม การดมกลิ่น การได้ยิน และการเห็น เพื่อให้เด็กรับรู้ เข้าใจและคิดหัวข้อโครงการที่สนใจ

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนการดำเนินการ (Planning) เป็นขั้นที่เมื่อเด็กได้หัวข้อโครงการแล้ว ครูให้เด็กฝึกการทำงานเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูดบรรยาย สังเกต ใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ วางแผน หาวิธีการ หาคำตอบของเหตุการณ์ ปัญหา คำถาม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สัมภาษณ์ สืบค้นจากแหล่งข้อมูล สอบถามผู้รู้ ตลอดจนวางแผน หาวิธีสื่อความให้ผู้อื่นรับรู้ถึงกระบวนการคิด จินตนาการ

ของตนเอง เช่น การวาดภาพ การระบายสี การปั้น การฉีก ตัด ปะ การพิมพ์ภาพระหว่างนี้
ครูบันทึกความคิดเห็นของเด็ก แนวทางดำเนินการของเด็ก

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติ (Practice) เป็นขั้นให้เด็กสืบค้นหาคำตอบตามวิธีการ
ที่ได้วางแผน กำหนดไว้ ฝึกปฏิบัติค้นหาคำตอบ ครูและเด็กร่วมมือกันจดบันทึกสิ่งที่เด็ก
สังเกตพบเห็น บันทึกการพูดคุยแสดงความคิดเห็นของเด็ก บันทึกภาพของกิจกรรมที่เด็ก
ปฏิบัติ เด็กพูดบรรยายถึงหลักฐานต่างๆ ที่ได้ค้นพบ บรรยายถึงกิจกรรมที่ทำให้เกิด
อะไรขึ้น ได้เห็นสิ่งใดบ้าง สิ่งเหล่านั้นมีลักษณะอย่างไร โดยสื่อออกมาเป็นภาพวาด
การระบายสี การปั้น การฉีก ตัด ปะ การพิมพ์ภาพของเด็กเพื่อแสดงความเข้าใจใน
การเรียนรู้ ครูบันทึกความก้าวหน้าด้วยการจัดทำแฟ้มสะสมงานเกี่ยวกับพัฒนาการและ
การเรียนรู้ของเด็กรายบุคคล

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป (Peroration) เป็นขั้นให้เด็กได้แสดงออกถึงผลการเรียนรู้
โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเพื่อน สะท้อนกระบวนการคิด การแก้ปัญหา และการ
เรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การพูดแสดงความรู้สึกจากการทำกิจกรรม การจัดการแสดงผลงาน
ภาพวาด การระบายสี การปั้น การฉีก ตัด ปะ การพิมพ์ภาพของเด็ก

4.7 การวัดและประเมินผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นส่วนที่
ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักการ วัตถุประสงค์
กระบวนการจัดประสบการณ์ โดยเน้นการวัดและประเมินผลความคิดสร้างสรรค์และ
ทักษะทางสังคมโดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม แบบสังเกตพฤติกรรม
และแบบประเมินผลงาน

5. รูปแบบการจัดประสบการณ์แบบปกติ หมายถึง การจัดประสบการณ์
ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ซึ่งพัฒนาตามแนวคู่มือหลักสูตรการศึกษา
ปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ประกอบด้วย กิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นนำ เป็นขั้นที่ครูผู้สอนเร้าความสนใจของเด็กด้วยการเคลื่อนไหว
ประกอบเพลง เกม คำคล้องจองเพื่อให้เด็กสนใจและพร้อมในการเรียนรู้

ขั้นสอน เป็นขั้นที่ครูผู้สอนสนทนา ชักถาม ชี้แนะ อธิบาย ให้เด็กลงมือทำ
เพื่อให้เด็กได้รับรู้และเข้าใจในเรื่องที่เด็กสนใจ

ขั้นสรุป เป็นขั้นที่เด็กและครูช่วยกันสรุปเรื่องราวที่เรียนรู้ออกมาเป็น
คำพูดและภาพวาด

6. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของเด็กในการใช้กระบวนการทางความคิดจินตนาการ ผสมผสานกับความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ ทำให้เกิดการคิดค้นประดิษฐ์และดัดแปลง จนเกิดผลงานที่แปลกใหม่ มีลักษณะเฉพาะเป็นของตัวเอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถในการคิดหาสิ่งที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใครมาสร้างผลงานชิ้นงานเพื่อสะท้อนความคิด ความรู้สึกได้โดยอิสระ 2) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ความสามารถในการแสดงความคิด ความรู้สึกผ่านผลงานชิ้นงาน ได้อย่างรวดเร็วและหลากหลายภายในเวลาที่กำหนด 3) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่างๆ ได้ การคิดที่ไม่ตายตัวคิดได้หลายแง่มุมอย่างอิสระที่แตกต่างกันออกไป และ 4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความสามารถในการคิดเกี่ยวกับรายละเอียดที่ใช้ตกแต่งผลงานชิ้นงานให้สมบูรณ์และได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ และแบบประเมินผลงานความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

7. ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกระหว่างเด็กต่อเด็ก ด้วยคำพูด การกระทำ และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการสื่อสาร การแบ่งปันและความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้อื่น ประกอบด้วย 3 พฤติกรรม คือ 1) พฤติกรรมการสื่อสาร (Communication) หมายถึง การแสดงออกของเด็กปฐมวัยในการเรียนรู้ รับรู้ และบอกอารมณ์ ความรู้สึก และเจตคติของผู้อื่นด้วยการแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง และการกระทำต่างๆ 2) พฤติกรรมความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง การแสดงออกของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมร่วมกันแล้วรู้จักขยายความคิดโดยเพิ่มเติมความคิดเห็นของเพื่อน ร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรม ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม และ 3) พฤติกรรมการแบ่งปัน (Sharing) หมายถึง การแสดงออกของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการหยิบหรือส่งอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ พูดชักชวนให้เพื่อนร่วมใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างเต็มที่ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบทักษะทางสังคมและแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

8. ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัย หมายถึง ความรู้สึกในทางที่ดีของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอเอมีเลีย และพหุสัมพันธ์ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจของเด็กปฐมวัย

9. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กวัย 5-6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ของโรงเรียนในสังกัดศูนย์อำนวยการเครือข่ายโพนสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

10. กลุ่มทดลอง หมายถึง เด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย และพหุสัมพันธ์

11. กลุ่มควบคุม หมายถึง เด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบปกติ